

ORGANUM HENRIK SØRENSEN
MOMENTUM

ORGANUM MOMENTUM

HENRIK SØRENSEN

på Marcussen-orglet i orglet i Ørsted Kirke, Fyn
Gateway Music, WAVE 20106 (2010)

Det er meget, meget sjældent, at danske organister forsøger sig med en hel CD med improvisationer, jeg kan faktisk ikke lige på stående fod huske, at det er sket før, og det er da ganske uhørt, at den slags så skal komme fra et sted, der ligger så langt ude på landet, at det er blevet forudsagt, at landsbyen ville være forsvundet i løbet af en kortere årrække. Nu er Henrik Sørensen, som er organist i Ørsted på Vestfyn, for der er det, også en ret usædvanlig fugl på den danske musikscene. Han er uddannet på klassisk klaver og lever bl.a. som pianist i Tivolis Big Band, som underviser i rytmisk klaver på Kolding MGK og altså som organist. Han er aktiv som komponist i flere sammenhænge og har leveret værker til en imponerende række af velrenommerede ensembler.

Det er en ganske usædvanlig baggrund for at indspille en orgel-CD, må man sige, og produktet er da også blevet ganske usædvanligt. Nu er det selvfølgelig sin sag at anmelde en CD, hvor man selv er blevet takket på coveret for gennemlytning og kritiske kommentarer, men det betyder på den anden side, at jeg efterhånden har hørt skiven et antal gange og gjort mig mine tanker. For det skal man. Det er ikke noget umiddelbart lettilgængeligt produkt, dette her, men på den anden side er der bestemt oplevelser at hente, som ikke er helt almindelige.

Jeg er i noterne citeret for at sige, som min første reaktion, at det er en ganske langsom plade, og det står jeg ved – dels i den forstand, som Henrik opfatter det, som slow-food i modsætning til fast-food, men også fordi musikkens puls gennemgående er meget langsom. Det kommer sig af, at harmoniskiftene, eller rettere: skiftene i tonale planer, foregår forholdsvis sjældent, så det er ikke den tonale udvikling, der driver maskineriet. Louis Vierne ligger i en vis forstand ikke langt væk, især ikke "24 préludes en style libre", det kan man bl.a. se af titler som 'Prelude', 'Reverie', 'Celeste', 'Toccata' og andre, men det er fortrinsvis farverne, Henrik har ladet sig inspirere af, snarere end harmonikken. Disse improvisationer er altovervejende fritonale – jeg siger med vilje ikke 'atonale', for det lyder meget anderledes. Jeg vil snarere betegne Henrik Sørensens fremgangsmåde som dekonstruktivistisk i forhold til tonaliteten – han bruger velkendte elementer fra tonal musik, men sætter dem ind i nye sammenhænge og skaber dermed forbløffende hurtigt sit helt eget klanglige univers.

Henrik Sørensens tilgang til improvisationen er i høj grad jazzpianistens. Det mærker man i nogen grad i harmonierne, men ikke mindst i de figurer, han anvender, og først og fremmest i tekturen. Der er en megen enstemmighed på denne skive, snurrtigt fabulerende forløb, der understreges og punktueres af venstre hånd og pedal. Derimod forekommer selvstændig pedalbehandling så at sige ikke og mere homofone satstyper kun lejlighedsvis – meget smukt i det afsluttende 'Postlude'.

Hans forhold til rytmen er også lidt skæg, navnlig set i forhold til CD'ens titel: Organum Momentum. Den latinske inspirerede titel skal vel antyde noget som 'oul med gang i den' eller lignende, og Henrik Sørensen spiller da også det meste af vejen med en misundelsesværdigt stabil og ofte elastisk fjedrende puls, og det er umiddelbart gennemskueligt, hvad han er ude på og hvorfor, når han ikke gør. Men 'momentum' er i klassisk forstand et produkt af en genstands masse og hastighed, og der skal derfor ifølge min bog skabes forventninger om accenter, forventninger der kan skuffes, opfyldes og i det hele taget leges med, for at den rytmiske motor rigtigt kommer til at fungere som sådan. Henrik Sørensen forholder sig derimod ligeså dekonstruktivistisk til meteret, altså forholdet mellem lette og tunge slag, som han gør til sin tonalitet; det vil sige, at hans meter skifter hele tiden, det er mere figurerne, der tvinger meteret end omvendt. Kort fortalt, så holder han sjældent en identificerbar taktart ret længe af gangen. Derfor synes jeg egentlig ikke, at programklæringen 'momentum' fra titlen kan siges at være lykkedes i den forstand, den måske er tænkt, men den gør til gengæld noget andet: den holder tiden flydende på en til tider ganske fascinerende måde, der med sikkerhed ikke har nogen lighed med nogen anden orgelplade.

Den langsomme harmoniske puls og det kalejdoskopiske meter gør, at det som egentlig driver pladen fremad, er Henrik Sørensens følsomme og opfindsomme forhold til farve. Både registreringsmæssigt og i forhold til musikkens egen struktur er det efter min opfattelse en koloristisk udvikling, som driver værket. Orglets registreringsmuligheder afsøges så at sige for de kulører, der ligger i dem, og her står vi så ved det, der muligvis er pladens hovedbegrænsning: orglet.

Marcussens relativt nye orgel i Ørsted kirke er faktisk et meget vellykket instrument i sin genre og størrelse, men det er netop størrelsen, det kommer an på i dette tilfælde. I musik, som viser sig at være koloristisk anlagt, er det meget vigtigt, at der er mange farver at gøre med, og det er der naturligvis ikke med 18 stemmer. Det rum, det står i, er ikke så forfærdelig stort, og derfor klinger et pleno, som er fint in natura, noget klemmt på pladen. Både mixturer og fagotter har brug for vellydshjælp fra rummet for at komme til deres ret, men bliver lidt aggressive på denne optagelse, hvorimod alt fra mf og nedefter klinger glimrende.

En anderledes oplevelse, et åndehul til tider. En meditativ plade sine steder, der byder på enestående steder, men som især ville have nydt godt af et mere ydedygtigt instrument til formålet, Ørsted-orglets kvaliteter ufortalt.

*Aarhus, d. 11/2 2011
Ulrik Spang-Hanssen*